

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН У ПІДПРИЄМНИЦЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Кукса О.Л.

Гузенко О.П.

*Донецький юридичний інститут МВС України,
кандидат економічних наук, доцент*

Успішний розвиток національної економіки залежить від достатності фінансових ресурсів, які сьогодні можна залучати з різних джерел для фінансування інвестиційних процесів вітчизняних підприємств. Однією з форм такого фінансування є лізинг, який у світі є ефективним інструментом взаємозв'язку фінансового і реального секторів економіки, оскільки дозволяє залучати вільні грошові ресурси і, водночас, бути інвестиційним механізмом оновлення основних засобів. В Україні лізинг є порівняно новою формою підприємницької

Дослідження й узагальнення наукових праць з розвитку лізингу, досвіду його розвитку в Україні та використання в підприємницькому секторі дали можливість встановити, що окремі питання цієї багатопланової проблеми залишаються не достатньо дослідженими. Поза межами уваги дослідників залишилися саме економічні аспекти розвитку лізингових відносин в підприємницькому секторі. 185 Зазначена проблематика є предметом дослідження багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед учених, що вивчали теоретичні та методичні засади функціонування та використання лізингу доцільно відзначити: О.С. Бадзим та А.Р. Древуш [1], Т.І. Галецька [2], Б.В. Дергалюк [3], О.В. Зайцев, О.В. Галахова та Х.Ю. Паращенко [4], А.С. Корсун [5], О.А. Левченко [6], О.К. Смирнова [7] та інші. Проведенні дослідження зазначених вчених в певній мірі поглиблюють та осучаснюють змістовність лізингової діяльності, проте доволі обмежено науковці розкривають напрямки покращення даного процесу до існуючих реалів розвитку підприємницького сектору.

Ми вважаємо до складу напрямків покращення лізингової діяльності на першому етапі варто віднести заходи законодавчого спрямування, а саме:

- розширення контингенту можливих учасників лізингових операцій;
- розширення переліку видів майна, що можуть бути об'єктом лізингу (включення цілісних майнових комплексів, об'єктів інтелектуальної власності);
- розширення видів лізингу;
- надання учасникам лізингу самостійності у визначенні ціни об'єкта;
- усунення ув'язки терміна договору з періодом амортизації;

- спрощення процедури викупу об'єкта лізингу;
- створення умов, що стимулюють лізингові операції через здійснення прискореної амортизації, податкові пільги й ін.

Зазначенні напрямки доцільно обґрунтувати окремими сегментами в законодавчому полі України, що сприятиме проведенню лізингової діяльності на більш якісному рівні. Ми поділяємо думку О.В. Зайцева, О.В. Галахова та Х.Ю. Паращенко [4] стосовно того, що «...однією із визначальних умов лізингового договору є рівень і графік здійснення лізингових платежів. Обґрунтування лізингового платежу в умовах ринкової економіки повинно здійснюватися виходячи з необхідності реалізації принципів товарно-грошових відносин між учасниками договору».

Тому повинна бути сформована ціна лізингової послуги, основним елементом якої є ціна об'єкта лізингу. Такий підхід має бути закріплено на законодавчому рівні з метою уникнення розбіжностей у різних лізингодавців.

Як зазначають О.С. Бадзим та А.Р. Древуш [1] дієздатність системи визначається механізмом управління, що забезпечує вплив окремих його елементів на лізингову діяльність певними методами, стимулами. На думку науковців механізм управління лізинговою діяльністю представниками підприємницького сектору має спиратися на ряд напрямки удосконалення. До їх складу варто віднести:

- державну підтримку суб'єктів лізингової діяльності створенням сприятливих організаційних та економічних умов;
- удосконалення податкової та кредитно-фінансової політики в частині підтримки лізингу;
- удосконалення тих аспектів правової бази, які деталізують права, обов'язки та відповідальність кожного учасника з позиції прозорості лізингових операцій;
- розробку комплексної програми підтримки та розвитку лізингової діяльності, в якій будуть відбиті основні передумови вирішення проблеми, головна мета, задачі, що витікають із неї, шляхи досягнення, ресурси, строки здійснення й оцінка ефективності наслідків;
- у рамках підсистеми, що забезпечує дію механізму управління лізинговою діяльністю, створення блоку методичних розробок, які розкривають механізм взаємодії суб'єктів лізингу та дозволяють оптимізувати реалізацію їхніх інтересів.

В свою чергу А.С. Корсун [5] звертає увагу на те, що представники підприємницького сектору, які беруть участь у лізинговій діяльності повинні мати механізм її оцінки з позиції результативності.

У даній ситуації доцільно скористатися методикою, яка запропонована О.А. Левченко [6]. Науковець стверджує наступне : при залученні методичних підходів до оцінювання ефективності лізингових операцій слід враховувати той факт, що на величину показника ефективності лізингових операцій для лізингодавця ІЕлд доволі суттєво впливає інтегральний показник ризику $Irisks(L)$.

Якщо $IЕлд > 1$, то лізингова операція є ефективною, якщо $IЕлд < 1$, то неефективною. О.А. Левченко [6] стверджує, що неврахування $Irisks(L)$ може суттєво змінити ефективність лізингових операцій в майбутньому, а відтак, негативно вплинути на прибутковість лізингодавця.

У зв'язку з цим запропоновано у розрахунок ІЕлд включати інтегральний показник ризику (1), що також дасть стимул удосконалювати систему управління ризиками та контролювати рівень ризиковості в лізингових компаніях:

$$IЕлд = \alpha_1 \cdot КПлд + \alpha_2 \cdot (1 - Irisks(L)) + \alpha_3 \cdot КНлд \quad (1) \quad Irisks(L) = \sum R_i P_i$$

де КПлд – коефіцієнт прямої очікуваної ефективності лізингодавця,

КНлд – коефіцієнт непрямой ефективності лізингодавця, $\alpha_1...3$ – параметри, які відображають вагу КПлд, $Irisks(L)$,

КНлд у ІЕлд, R_i – рівень і-го ризику, який визначається методом теорії нечіткої множини,

P_i – вагомість і-го ризику у $Irisks(L)$.

У своїй праці О.В. Зайцев, О.В. Галахова та Х.Ю. Паращенко [4] підкреслюють той факт, що «...удосконалена система управління ризиками лізингових операцій базується на основі розширеної класифікації ризиків за рахунок введення нової класифікаційної ознаки (за ступенем покриття ризиків лізингових операцій) і видів ризиків (непокриті, диверсифіковані, покриті)».

При цьому О.К. Смирнова [7] вважає, що процес управління ризиками лізингових операцій повинен передбачати послідовну реалізацію шести етапів:

визначення мети;

з'ясування ризику;

якісна та кількісна оцінка ризику;

вибір методів зниження ризику;

застосування методів;

оцінка результатів.

Науковець вважає, що «...на кожному етапі повинні використовуватися свої методи мінімізації ризиків, а результати кожного етапу мають ставати вхідними даними для подальших етапів, утворюючи систему прийняття рішень

зі зворотним зв'язком». Така система повинна забезпечувати максимально ефективне досягнення цілей, оскільки знання, що отримуватиметься на кожному з етапів, буде дозволяти коригувати не тільки методи зі зниження ризиків, але й самі цілі щодо мінімізації ризиків.

Викладені дослідження надали змогу дійти наступних висновків. Лізингова діяльність в Україні потребує адаптацій заходів удосконалення. Так, удосконалення лізингового законодавства повинно здійснюватися на основі позитивних зрушень, що намітилися в економіці України, об'єктивної оцінки цих явищ і вироблення механізмів посилення і розвитку прогресивних змін, розробки заходів коригувального характеру, спрямованих на усунення негативних чинників, їхнє пом'якшення або попередження. Крім того усі учасники процесу мають самостійно обирати стратегічні інструменти в управлінні лізинговою діяльністю та розробляти стратегічний механізм розвитку лізингових відносин в умовах регульованих ринкових відносин.

Література:

1. Бадзим О.С., Древуш А.Р. Удосконалення функціонування ринку лізингових послуг. Актуальні проблеми економіки. 2010. №9 (111). С. 182- 190.
2. Галецька Т.І. Лізинг в Україні: історичний аспект виникнення і становлення. – URL: www.eprints.oa.edu.ua/1018/1/istorychnyi.pdf.
3. Дергалюк Б.В. Методичні підходи до класифікації лізингу в Україні: проблеми та перспективи. – URL: http://economy.kpi.ua/files/files/36_kpi_2011.doc.
4. Зайцев О.В., Галахова О.В., Х.Ю. Паращенко Х.Ю. Проблеми розвитку ринку лізингу в Україні та його поточний стан Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2012. № 3. С. 170-181.
5. Корсун А.С. Аналіз критеріїв оцінювання ефективності управлінських рішень при формуванні лізингових відносин. Матеріали міжнародної науково - практичної конференції. Ужгород, 2016. Ч. 2. С. 37- 39.
6. Левченко О.А. Методики оцінювання ефективності лізингових операцій. European cooperation. 2017. Випуск 10 (29). С. 56-69.
7. Смірнова О. Розвиток лізингового бізнесу в Україні: сучасний стан та можливості застосування іноземного досвіду. Фінанси, облік і аудит. 2014. Вип. 1 (23). С. 128-140.